

תיכון ע"ש אחד-העם

רח' זכרון יעקב 52

ת.ד. 10261 פ"ת 49002

טל: 9221018 - 03 פקס: 9222089 - 03

אתר בית הספר: 1haam.petach-tikva.k12.il

ehadhaam@gmail.com

ממל מוסד 440107

תלמידים יקרים,

ציון 30% בכיתה י"א בהערכה חלופית לבגרות בתנ"ך בתשפ"ו יהיה מורכב מ:

מבחן ובוחן על סיפורי הראשית (מחצית א)	עבודה בנושא אשת חיל (אהבה וחסד במקרא) (מחצית א)	תפקוד שוטף
50%	40%	10%

הנחיות לעבודה בנושא אשת חיל – בספר משלי ובספר רות

הנחיות כלליות:

- מטרת עבודה זו: לבדוק מי זכתה בתנ"ך לכינוי "אשת חיל" ומדוע.
- העבודה בצוותים של שני תלמידים
- התוצר יוגש בפורמט Google Docs – העזרו [בקישור](#) שתקבלו מהמורה
- היקף העבודה כ-5 עמודים, לא כולל שער, ביבליוגרפיה ותוכן עניינים.
- שער העבודה: נושא, שמות חברי הצוות, בית הספר והכיתה, שם המורה ותאריך ההגשה.
- העבודה תכלול תוכן עניינים
- ביבליוגרפיה: הפניה למקורות בהם נעזרתם.

הפרקים הנדרשים לעבודה

משלי לא, פסוקים י-לא

מגילת רות פרקים א-ד

חלק א – נייר עמדה: אשת חיל (2 עמודים)

אשת חיל יודעת לעשות הכל, בו זמנית. כלומר – הכל נפלא. האמנם?

שלבי העבודה ומבנה

- קראו משלי פרק לא, פסוקים י-לא. העזרו בדף הפירושים ו**במצגת**.
- **חלק ראשון – שיתופי: הצגת הדילמה.** כתבו פסקה קצרה המציגה את הנושא והדילמה שהנושא מייצר. סכמו את הפסקה בשאלה המדויקת במילים שלכם, המציגה את הדילמה לגבי תיאור האיש בפרק. היעזרו במקורות הפרשניים וצטטו והסבירו פסוקים רלוונטיים.
- **חלק שני – אישי: הצגת העמדות.** הציגו שתי עמדות שונות ומנוגדות זו לזו. כל תלמיד יציג עמדה אחת ויכתוב לפחות שני נימוקים התומכים בעמדה הזו. הנימוקים יתבססו על צטוטים ממשלי ל"א והסברם ובנוסף שני מקורות פרשניים לכל תלמיד (סך הכל ארבעה מקורות פרשניים). הקפידו לכתוב בלשונכם – אין להעתיק מהמאמרים – ראו בהמשך רשימת מאמרים מומלצים בעמוד 4.
- **חלק שלישי – שיתופי: דיון ומציאת פשרה.** נסחו יחד פסקה הכוללת פשרה מוסכמת, המשקפת גם את הנקודות המוסכמות וגם את הנקודות שאין עליהן הסכמה בנוגע לדילמה. הסבירו את ההשלכות של הפשרה המוסכמת. יש להתייחס לתוצאות הפשרה – כיצד היא תשפיע על המציאות ועל המעורבים.
- **חלק רביעי – שיתופי: הסבר מושג/תפישה.** הסבירו מושג/תפישה/ערך אחד מתוכנית הלימודים (שעזר לכם לגבש את הפשרה המוסכמת).

חלק ב – אשת חיל במגילת רות – מעמד הנשים במגילה (2 עמודים)

רות נקראת על ידי בועז בכינוי אשת חיל: "וַעֲתָהּ בְּתִי אֵל תִּירָאִי כֹל אֲשֶׁר תֹּאמְרִי אֶעֱשֶׂה לָּךְ כִּי יוֹדֵעַ כָּל שְׁעַר עַמִּי כִּי אִשְׁתְּ חַיִּל אֶתְ" (ג', יא). המונח אשת חיל מוזכר רק במגילת רות ובפרק ל"א בספר משלי. נבין את משמעות האמירה שרות היא אשת חיל בזיקה למגילת רות ונבדוק האם יש קשר למזמור ממשלי.

קראו את מגילת רות, פרקים א-ד. היעזרו במצגת (קישור) ובאתר 929 (קישור).

קראו על הקשר המיוחד בין רות לנעמי בשני קטעי המאמרים המצורפים בהמשך – בעמודים 5-6, וסכמו בלשונכם את הנקודות הבאות. העזרו גם במגילת רות.

- מה יחודו של הקשר בין רות לנעמי?
- עם אילו קשיים על רות ונעמי להתמודד?
- כיצד הקשר בין רות ונעמי עזר להן להתגבר על הקשיים?
- מדוע בעז מכנה את רות "אשת חיל" (רות ג', יא)?
- האם לדעתכם יש בהתנהגותה של רות קשר למשלי לא? העזרו עבור סעיף זה גם בהרצאה של יעל ציגלר.

חלק ג – מעמד הנשים במגילת רות -משימת ניתוח תמונת אמנות (עמוד אחד)

לפניכם שתי יצירות אמנות המתארות את נשות מגילת רות:

צילום של עדי נס "רות ונעמי" מהסידרה
"סיפורי התנ"ך", 2006

ציור שמן מאת האמן הצרפתי ז'אן-פרנסואה
מילה-1857 (Jean-François Millet)
"המלקטות".

העזרו במאמרה של יעל מאלי "מחאה חברתית בשדות בית לחם" ובאתר מטח. ענו על השאלות הבאות:

- יש הטוענים שצילומיו של עדי נס מושפעות מיצירות מופת היסטוריות באותו נושא תנ"כי. הוכח רעיון זה על ידי שלוש נקודות דמיון בין שתי היצירות וציין מה שינה עדי נס.
- מהו המסר החברתי שכל אחד מהאמנים רצה להעביר בזיקה לתקופה בה הוא חי?

חלק ד – רפלקציה (עמוד אחד)

כתבו טקסט רצוף (פסקאות ולא נקודות) העונה על השאלות הבאות:

- האם עמדתכם לגבי אשת חיל (חלק א) השתנתה או התחזקה בעקבות הלמידה? הסבירו כיצד
- לו הייתם מתחילים את העבודה היום, מה הייתם עושים אחרת בשלב התכנון, בתהליך הכתיבה או בתוצר הסופי?
- מה למדתם על עצמכם כלומדים עצמאיים?
- אילו התלבטויות/אתגרים היו לכם במהלך העבודה? כיצד התמודדתם איתם? מה עזר לכם?

- **דף שער תקני**
- רשימת מקורות (**ביבליוגרפיה**)
- **עריכה** בגופן אחיד (דויד או אריאל) ובגודל 12, שוליים רגילים, רווח של שורה וחצי וכתורות בגודל 16.

[illegible]

מאמרים לנושא מגילת רות

מתוך יפה ברלוביץ "לוקחות גורלן בידיהן"

סיפור רות הוא למעשה סיפור הישרדותן של נשים. נשים אלה בעלות חשיבה עצמאית, תושייה וזקיפות קומה, מפוכחות לדעת שאין הן יכולות להמשיך ולהתקיים בצורה מכובדת, אם לא תפעלנה על פי הקודים החברתיים המקובלים, דהיינו, הקודים הגבריים. הלא נעמי, גם אם היא שייכת למעמד הגבוה (ה"אפרתי" ככתוב), אין היא יכולה, ללא גבר, להחזיר לה את רכושה בבית לחם; ואילו רות, ללא גבר, היא ישות מופקרת, המותרת לכל "נער" בשדה להיטפל אליה, ולולא בועז שאוסר על כך, מועד גופה לרכוש הכלל.

לפיכך המסקנה הבלתי נמנעת לגביהן היא, שאם ברצון לשמור על זקיפות קומתן כנשים, ויחד עם זאת להתקיים, עליהן לגייס או לתמרן גורם גברי שיקדם את מטרותיהן. "אבקש לך מנוח", אומרת נעמי לרות, ומתכוונת: אבקש לך גבר. ואכן כל הדימויים הבאים כאן בהקשר של גבר הם דימויים אידיאליים של עוגן נפשי וכלכלי ("מנוח", "גואל", "משיב נפש", "מכלכל", "מיטיב"), אותו מחפשות נעמי ורות כדי להיבנות על ידו. כיצד הן עושות זאת?

המרכיב העלילתי המזין את עיקר הדרמה הוא מרכיב האינטריגה (התחבולה), שהרי בחברה שהחוקים שלה שוללים כל זכות מהאישה, חייבת האישה לעקוף את החוק ולהתחכם לו, כדי להמשיך ולשרוד. כך כזכור, התחבולה שזוממות בנות לוט הניבנות מאביהן, כך תמר אשת ער, הנבנית באמצעות יהודה חמה, וכך גם נעמי ורות. אלא שבסיפור זה (שלא כמו בקודמים), התחבולה מוצגת ביתר פירוט, על המהלך ההדרגתי של שלבי היוזמה, התכנון וההוצאה אל הפועל.

בכל שלבי התהליך הזה, מרתק את תשומת הלב שיתוף הפעולה ההרמוני שבין הנשים. כאמור, שתיהן נשים יוזמות פועלות, אבל עם זאת לא מתפתחת ביניהן כל תחרות או התנגשות. הכל מתנהל מתוך הסכמה, כשהאחת משלימה את רעותה, דהיינו, כאשר האחת תופסת מנהיגות – השנייה נשמעת לה, ולהפך, כך שלא נוצרת אף פעם סיטואציה של ויכוח ביניהן: רות מחליטה לצאת אל השדות הזרים לפרנסתן – נעמי מעודדת אותה; נעמי מתכננת את סצנת הפיתוי של בועז – רות נענית לה. הבנה זו בין הנשים מופיעה למעשה כבר מתחילה, כשנעמי עוזבת את שדי מואב ושתי הכלות (עורפה ורות) בעקבותיה. כזכור, נעמי אינה כופה עליהן את העזיבה. שהרי היא למעשה מקדימה ומציעה להן לשוב לבית אימן ולשקם את חייהן מחדש, וחרף אומללותה ובדידותה – דאגתה אינה מופנית לעצמה, אלא רק להן ולעתידן. עמדה טרומית זו של נעמי מנתבת את אותה אחוות-נשים, המאכלסת את האקלים הסיפורי, גם בהמשך – במערכת יחסים תומכת ורגישה, בה החמות מכינה את אשת בנה המת לקראת גבר אחר. ואכן, אין כאן מקנאת האם הבלה לבתה הצעירה והפורחת, שלא לדבר – אין כאן הסטיריאוטיפ של יחסי חמות-כלה.

בין שתי הנשים שורר גילוי לב (רות מדווחת לנעמי על מעשיה בשדה, לרבות התייחדותה עם בועז), ומעורבות נוגעת ללב (תדריך ההכנה הפרטני של נעמי: "ורחצת", "וסכת בשמן", "ושמת שמלותיך", "וירדת הגורן", "וידעת את המקום", "ובאת וגילית מרגלותי", "ושכבת").

פירוט זה מטעין בסיפור תחושה ריאליסטית חזקה של טקסט: אין כאן התפתחות ניסית של יס-מאין, או אלוהים היודר במכונה ומעניק "סוף טוב". יש כאן שתי נשים ריאליסטיות שלוקחות את גורלן בידיהן, והן שבונות אותו על דרך השיקול והניסוי. מלכתחילה ההצלחה לא מובטחת. ההתמודדות היא איטית ומגששת, כאשר כל הכרעה היא גורלית. נעמי היא שמהמרת על בועז כעל יעד הגבר הגואל (היו אופציות אחרות של גברים במשפחה), אבל הימור זה מתגלה בדיעבד כשיקול נכון. גם התכונן שלה, כי רות תתייחד עם בועז בלילה, ללא ידיעתו, היה סיכון, אבל הסתכנות זו נושאת פרי, בשל אישיותה האטרקטיבית של רות כאישה וכאדם (על פי הכתוב).

מתוך מאמרה של אורית אבנרי "עומדות על הסף"

"יכולתן של שתי נשים ליצור מערכת יחסים חדשה המבוססת על סולידריות. חסד, חמלה, נאמנות ואהבה — התכונות המניעות את רות לדבוק בנעמי — אינן משמשות במקרא לתיאור יחס של אישה כלפי אישה אחרת. למעשה אחווה בין נשים היא תופעה שאינה מתועדת בסיפור המקראי, ואילו מיתוס היריבות בין נשים חוזר שוב ושוב. הסיפורים על נשים מכל קצוות החברה, מאימהות האומה דרך נשים מן ההמון ועד לזונות, שימרו את התחרות, הקנאה, המאבק והיריבות ביניהן: כך שרה, הגבירה העקרה, נאבקה בשפחתה הגר הפורייה; לאה, האישה הראשית, הדחיה והפורייה, מתחרה ברחל, האישה השנייה, האהובה והעקרה, על לידת בנים זכרים ועל אהבת הבעל; מתח ישנו גם בין חנה העקרה והאהובה לפנינה השנואה והפורייה... בסוף המגילה מצוי תיאור גלוי ומדויק יותר ליחסי רות ונעמי: "כי כלתך אשר אהבתך" אומרות השכנות לנעמי בבואן לאפיין את תחושות רות כלפיה, ובכך מגדירות את יחסה של רות אל נעמי כאהבה. זהו המקום היחיד במקרא שבו משמשת המילה "אהבה" לתיאור יחסים בין שתי נשים. אם כן, במגילת רות אנו נדרשים להישיר מבט אל היחסים הנרקמים בין אישה לרעותה ולתת להם לראשונה ייצוג עצמאי: מה טיבה של מערכת היחסים האפשרית בין חמות לכלה, כאשר הבן החתן אינו עוד בין החיים? האם אפשר לראות בה כעין יחסים שבין אם לבת או יחסי נישואים? האם יש מקום להתקשרות נשית מחוץ למשולש הפטריארכלי שבמרכזו עומד גבר? ומה שם יינתן להתקשרות מעין זו? בניתוח מגילת רות מן הזווית המגדרית עולה התובנה שאכן היא מספרת סיפור שונה וחריג שבו הנשים עומדות במרכז העלילה, והאירועים מתרחשים סביבן ובעבורן. הנשים הן גיבורות הסיפור ואינן נמצאות בשוליו. (אורית אבנרי, 'עומדות על הסף', מתוך אתר מכון שלום הרטמן).

מחונן הערכה חלופית אשת חיל משלי ורות

שמות חברי הצוות: תלמיד א: _____ תלמיד ב: _____

הערות		ניקוד		75% מהות הלמידה	
				5/	א. הצגת הדילמה בצורה ברורה
				20/	ב. הצגת שתי עמדות שונות כל עמדה מנומקת ומתבססת על שני מקורות פרשניים
				10/	ג. דיון משותף ניסוח פשרה מוסכמת וביסוס על מושג
				5/	א. יחודו של הקשר בין רות לנעמי
				5/	ב. הקשיים של רות ונעמי
				5/	ג. ההתגברות על הקשיים
				5/	ד. סיבת הכינוי אשת חיל
				5/	ה. הקשר בין רות למשלי
				5/	א. הבנת ההשפעה בין היצירות תוך ציון שלוש נקודות דמיון
				10/	ב. הבנת המסר החברתי ביצירה של כל אמן בזיקה לתקופה בה יצר
				25% תהליך הלמידה	
תלמיד ב	תלמיד א	תלמיד ב	תלמיד א		

				10/	התייחסות מפורטת לכל אחת מהשאלות	חלק ד - רפלקציה
<u>תלמיד ב</u>	<u>תלמיד א</u>	<u>תלמיד ב</u>	<u>תלמיד א</u>	5/	מעורבות בתהליך העבודה עמידה בלוח הזמנים	תהליך העבודה
				10/	הגשה אסטטית גופן 12, רווח 1.5, שוליים דף שער תיקני ביבליוגרפיה תיקנית	חלק ה - אופן ההגשה
ציון סופי – קבוצתי + אישי:					הערכה משותפת / 65% הערכה אישית של /35% הערכה אישית של /35%	הערכה כוללת